

Democratie

Laten we ervan uitgaan dat de bedoeling van het bestaan is om de jaren die ons zijn toegekend in maximaal comfort door te brengen. Men speelt zolang het kan, werkt vanwege het brood op de plank, plant zich voort om vooral om niet opgehelderde redenen, en rust uit zo gauw de kinderen het huis uit zijn. Daarna gaat men dood zonder veel misbaar. Deze cyclus is gebaat bij een rustige omgeving. Conflicten verstoring van de balans.

Sinds eeuwen zoekt de mensheid in de verschillende bestuursvormen naar die rust. De hoofdmans van de stam, de koning of dictator dienende stabiliteit. Hun positie boven de partijen maakt het mogelijk om voorbij te gaan aan het belang van de enkeling. Alleen zo kunnen beginnende conflicten – gestolen geiten, beledigingen, ongewenste zwangerschappen - worden opgelost. In feite wordt de leider door het volk gemachtigd om het – waar nodig – zijn wil op te leggen.

Een zekere mate van onderdrukking is inherent aan elke bestuursvorm. De kunst van het besturen zit hem erin een AUTORITEIT te zijn. De leider dient voldoende respect af te dwingen om eventueel impopulaire maatregelen te kunnen doorvoeren. Voor dit doel staan de leider verschillende middelen ter beschikking. Dictators hebben hun slechte naam te danken aan het excessief terugvallen op de brute kracht van het leger. De claim van de Koningen dat hun dynastie door god gezonden was om het volk te leiden, eeuwenlang een garantie voor autoriteit, is niet meer van deze tijd.

Sinds enige tijd is een nieuwe bestuursvorm erg in zwang. In een democratie heeft het volk de mogelijkheid te reageren op een falende regering. Indien het ontevreden is over de resultaten van de regering kan het volk het bestuur corrigeren of zelfs naar huis sturen. Daarmee beschermt het volk zich tegen wanbestuur, tyrannie en gestoorde troonopvolgers.

Aan de andere kant beschermt de democratie de leider of leiders tegen het volk. Als een regering faalt, kan het volk dat alleen aan z'n eigen stemgedrag wijten. In een democratie krijgt het volk de regering die het verdient. Dit bewustzijn haalt de angel uit de meest radicale standpunten tegen de regering. Daarmee is de waarschijnlijkheid van een oproer aanzienlijk minder.

Zodoende creert de democratie de rust waar het allemaal om begonnen is. In deze maatschappij zonder excessen bloeit het leven...

De parlementaire democratie van het vrije Westen vertrouwt op een systeem van volksvertegenwoordigers. Eens in de zoveel tijd wordt de gehele bevolking gevraagd te kiezen wie hen de komende N jaar zal vertegenwoordigen. Er leeft een zekere consensus dat dit de best mogelijke vorm van bestuur is, dat de mensheid in dit systeem is geconvergeerd tot zijn maximale vertegenwoordiging.

De scherpste afwijkingen van de ideale democratie doen zich voor in de manier waarop deze vertegenwoordigers gekozen worden. Een fundamenteel probleem is de communicatie tussen kandidaten en stemmers. Zeg dat er een paar honderd mensen in het land zijn die welbereid zou zijn om de rol van volksvertegenwoordiger op zich te nemen. Zij dienen hun standpunten duidelijk te maken aan de overige

16 miljoen inwoners. En veel van die potentiële stemmers hebben maar heel weinig tijd of zin om naar macro-economische argumenten te luisteren.

Vanwege deze moeilijkheid is in de meeste westerse landen een sterk vereenvoudigde vorm gangbaar. Hierin wordt het contact tussen kandidaat en kiezer gekanaliseerd door een beperkt aantal politieke partijen. Hiermee is de taak van de kiezer aanzienlijk simpeler. Eens in de 4-7 jaar dient een kruisje gezet te worden in een vakje in de juiste kolom: welk vakje precies maakt niet uit, als de kolom maar de goede is. In veel families en zelfs hele regio's ligt de keus van de kolom sinds generaties vast, ongeveer op dezelfde manier als de voorkeur voor een bepaalde voetbalclub van vader wordt doorgegeven.

Natuurlijk – onvermijdelijk zou ik zeggen – leidt deze gemakzucht tot een verre van ideale vertegenwoordiging. Geen enkele statisticus zou de verzameling mensen die in onze regering zit representatief voor de bevolking noemen. Het faalt op alle fronten: te weinig vrouwen, te weinig jongeren, te weinig ouderen, te weinig etnische minderheden en veel te veel dat ene type met z'n stropdas.

Ik zal hier een concreet alternatief voorstellen. Het idee is dat het niet nodig om de hele bevolking te ondervragen om zijn mening te leren kennen: er worden elke dag zeer bruikbare statistische resultaten geproduceerd op basis van een enquête onder enkele honderden of duizenden mensen. In onze nieuwe democratie zal de volksvertegenwoordiging – zeg onze tweede kamer – worden samengesteld door een willekeurige trekking van een paar duizend namen uit het bevolkingsregister. Deze paar duizend vormen een goede representatie (=vertegenwoordiging) van de onderliggende bevolking.

Deze vorm van democratie is veel zuiverder dan degene die wij dagelijks belijden. Ze staat veel dichterbij de Griekse bron. En misschien het belangrijkste: ze maakt politieke partijen overbodig.

In onze Westerse maatschappij wordt de democratie vaak gebruikt als het symbool van ons moreel superieur systeem. Het succes van onze democratieën zou aantonen dat er wel degelijk universele waarden bestaan. De onbetwiste kampioen van dit hernieuwde cultureel absolutisme is natuurlijk George Bush zelf.

Ik zal hier niet argumenteren dat er tot op heden een beter systeem bedacht is dan bestuur door het volk. Waar het mij om gaat is de onbewuste, maar muurvaste, koppeling van het tamelijk abstracte begrip “democratie” aan onze eigen, beperkte implementatie van deze bestuursvorm. Wat betreft de vorm waarin wij de democratie bedrijven betreft kan een frisse wind geen kwaad.

Over 100 jaar hoop ik dat mijn kleinkinderen in een democratie zullen leven, misschien zelfs in een betere dan de onze.